

## TYT FELSEFE · ÜNİTE 1 / 8 · FELSEFİYİ TANIMA

# Felsefeyi Tanımak: TYT Hap Bilgi

ÖSYM TYT'de bu ünitenden 11 soru sordu: 7'si herkese sorulan 11-15. sorulardan, 4'ü Din Kültürü yerine çözülen ek felsefe sorularından (21-25). Dokuz yılın yedisinde testin 11. sorusu buradan geldi: parçadan felsefenin ne olduğunu ve ne olmadığını çıkarmak.

Notlar felsefenin tanımını ve özelliklerini, felsefi sorunun ölçütünü, akıl yürütmenin kavramlarını ve safsataları veriyor; sonda ÖSYM'nin 11 sorusu tek tabloda.

Bu ünitede  
11 çıkmış soru (2018-2026)  
bu bloktan yılda ~1 soru  
? ÖSYM tuzağı

## ① ÖSYM bu ünitenden ne sordu?

**11 sorunun 5'i** tek konudan geldi: Felsefenin özellikleri.

**Filozof ve felsefenin işlevi** ■■ 2 soru

2018/11 Sokrates'in bilgeliği: bilmediğini bilmek 2020/21 Platon, Şölen: filozof kimdir?

**Felsefenin özellikleri** ■■■■■ 5 soru

2019/11 Felsefe hayattan kopuk mu? 2021/11 Felsefe ve güncel konular

2022/21 Russell: kesinlikten uzak olmak 2023/11 Felsefe: bitmeyen sohbet

2024/11 Hegel: Minerva'nın baykuşu

**Felsefi soru** ■■■ 3 soru

2022/11 Hangisi felsefe sorusu değil? 2024/21 Filozof ve anlam bilimci: dil

2026/11 Öz ve ilinek: bir yemeğin tanımı

**Akıl yürütme ve safsatalar** ■ 1 soru

2025/21 Yetersiz örnek safsatası

Sorular ÖSYM'nin yayımladığı 2018-2026 TYT soru kitapçıklarından (Sosyal Bilimler testi). Soruların metni ÖSYM'nin telifinde olduğu için burada yok; notlarda **TYT 2025/4** gibi bir damgayla, sorulduğu yıl ve numarasıyla işaretli. Numarayla soruyu kitapçıkta bulabilirsiniz.

## 2 Felsefe Nedir?

### Sözcük, tanım ve filozof

- Felsefe Yunanca **philo** (sevgi) ve **sophia** (bilgelik) sözcüklerinden gelir: **bilgelik sevgisi**. Sözcüğü ilk kullananın Pythagoras olduğu rivayet edilir.
- Felsefe varlık, bilgi ve değerler üzerine **akla dayalı, eleştirel ve sistemli** bir düşünme etkinliğidir. Dayanağı deney ya da otorite değil, **gerekçeli akıl yürütmedir**.
- Filozof bilgelige sahip olan değil, onu **seven ve arayan** kişidir. Platon'un Şölen'inde filozof bilge ile bilgisizin **arasında** durur: bilge zaten bildiği için aramaz, bilgisiz de eksikliğini fark etmediği için. **TYT 2020/21**
- Sokrates'e göre bilgelik her şeyi bilmek değil, **neyi bilmediğini bilmektir**. Felsefe öğrenen kişi bilmediği konuda "bilmiyorum" demeyi öğrenir: kavramsal düşünce günlük davranışa yansır. **TYT 2018/11**

### Felsefe ne kazandırır?

Bireye

#### Düşünme becerisi

- Eleştirel ve tutarlı düşünmek
- Bilmediğini bilmek, ön yargıyı fark etmek
- Kendini ve hayatın anlamını sorgulamak
- Kavramsal bilgiyi davranışa aktarmak

Topluma

#### Dünya görüşü

- Değerleri ve kurumları sorgulatmak
- Bilime ve sanata kavramsal zemin sağlamak
- Hoşgörü ve tartışma kültürü
- Çağın sorunlarına yeni sorular

↳ ÖSYM'nin işlev sorusunda bilmediği konuda susmayı öğrenen kişi, felsefede kazandığı düşünme biçimini günlük hayatına taşır: felsefe davranışa yansır. **TYT 2018/11**

## 3 Felsefi Düşüncenin Özellikleri

### Özellik ve anlamı

| ÖZELLİK             | ANLAMI                                                                  |
|---------------------|-------------------------------------------------------------------------|
| Eleştirel           | Hiçbir görüşü sorgulamadan kabul etmez, kendi önceki fikirlerini de.    |
| Refleksif           | Düşünce üzerine düşünür: kendi kavramlarını ve yöntemini sorgular.      |
| Sistemli ve tutarlı | Görüşler birbirine bağlıdır ve birbiriyle çelişmez.                     |
| Akla dayalı         | Gerekçesi deney ya da otorite değil, akıl yürütmedir.                   |
| Evrensel            | Soruları her çağda ve her toplumda sorulabilir: iyi nedir, bilgi nedir? |

## ÖZELLİK

## ANLAMI

### Kişisel

Filozofun bakışını taşır; aynı soruya farklı filozoflar farklı cevap verir.

### Kesin sonuç vermez

Hiçbir cevap son söz değildir; her cevap yeni bir soru doğurur. **TYT 2023/11**

### Bütüncül

Varlığı bir bütün olarak ele alır; her bilim ise bir alanını inceler.

## ÖSYM'nin felsefe tarifleri

- Felsefe hayatın içindedir: yaşamla yüzleşir, görünenin **ardındaki gerçeği** ve hayatın anlamını sorar. Ama herkese uyan **hazır reçeteler** vermez; ÖSYM bunu parçadan çıkmayan yargı olarak sordu. **TYT 2019/11**
- Felsefe bilimler gibi hızla ilerlemez ama güncelden de kopmaz: "İyi nedir?" sorusunu sürdürürken yapay zekâ, klonlama gibi yeni konuları da ele alır. Felsefenin ilgisi **tek bir alana sınırlı değildir**. **TYT 2021/11**
- Felsefe **bitmeyen bir sohbet**tir: temel sorulara verilen hiçbir cevap son söz değildir. Cevap bulduğunu sanan yeni sorularla karşılaşır. **TYT 2023/11**
- Hegel: "Minerva'nın baykuşu ancak gün batarken uçar." Herkes kendi zamanının çocuğudur, felsefe de; çağını ancak o çağ **yaşanıp tamamlandığında** anlar, olaylara yön vermek için önden gelmez. **TYT 2024/11**
- Russell: Filozof kesinlik taşımayan düşünce hayatıyla barışıktır, bu yüzden **eleştirel** yönünü daha çok kullanır. Felsefenin belirsizliği bir eksik değil; her şeyi sorgulayan, hiçbir görüşü **dokunulmaz saymayan** tavrının sonucudur. **TYT 2022/21**

## Felsefe ve bilim

### Felsefe

### Soru ağırlıklı

- Kavramları ve temelleri sorgular
- Akıl yürütmeye dayanır
- Ortak ve kesin sonuca varmayabilir
- Varlığı bütün olarak ele alır

### Bilim

### Cevap ağırlıklı

- Olguları gözlem ve deneyle inceler
- Deneyle sınanan sonuç üretir
- Sonuçta uzlaşma sağlanabilir
- Varlığın bir alanını inceler

↳ Fizik, biyoloji ve psikoloji bir zamanlar felsefenin içindeydi; kendi yöntemini kurup ayrıldı ve kesin bilgi iddiası taşıdı. Felsefede aynı uzlaşma oluşmadı. **TYT 2022/21**

#### 4) Felsefi Soru

##### Bir soruyu felsefi yapan nedir?

- Felsefi soru **kavramsal ve geneldir**: tek tek olayı değil, onun özünü sorar ("Adalet nedir?", "Bilgi mümkün müdür?").
- Deneyle ya da bir uzmanın bilgisiyle **kesin cevaplanamaz**; herkes kendisi için yeniden sorar ve cevaplar.
- Cevabı bir kuralda hazır duran pratik soru felsefi değildir ("Yaya geçidinde durmalı mıyım?"). Aynı konu kavrama çevrilirse felsefi olur: "Yasaya uymak neden bir yükümlülüktür?" **TYT 2022/11**
- Felsefi soru bir şeyi **o şey yapan özü** arar. Bir yemeği o yemek yapan zorunlu malzemeler onun **özü**, olsa da olmasa da adını değiştirmeyenler **ilineğidir**. Felsefe bir olguyu böyle, kavramın özüne kadar sorgulayarak inceler. **TYT 2026/11**
- Filozof da dille çalışır ama sözcüğün tarihini ve anlam kaymalarını değil (bu anlam biliminin işi), **dilin işaret ettiği şeyi** ve ona nasıl eriştiğimizi sorar. Bilinç dışındaki, sözcüğe dökülemeyen duygular ise psikolojinin alanına girer. **TYT 2024/21**

##### Öz ve ilinek

| KAVRAM | ANLAMI                                                                        |
|--------|-------------------------------------------------------------------------------|
| Öz     | Bir şeyi o şey yapan, olmazsa o şeyin olamayacağı nitelik. <b>TYT 2026/11</b> |
| İlinek | Bulunması zorunlu olmayan; değişse de şeyin kimliğini bozmayan nitelik.       |
| Örnek  | Üçgende üç kenar özdür; kenarların rengi ve uzunluğu ilinektir.               |

#### 5) Felsefe ile Düşünme

##### Akıl yürütmenin kavramları

| KAVRAM      | ANLAMI                                                        |
|-------------|---------------------------------------------------------------|
| Önerme      | Doğru ya da yanlış olabilen, yargı bildiren cümle.            |
| Argüman     | Öncüllerden bir sonuç çıkaran akıl yürütme.                   |
| Tümdengelim | Genelden özele; öncüller doğruysa sonuç zorunlu olarak doğru. |
| Tümevarım   | Tek tek örneklerden genele; sonuç olasıdır, kesin değil.      |

**Analoji**

Benzerlikten benzerliğe; iki durum bazı yönlerden benziyorsa başka yönden de benzer sayılır.

**Tutarlılık**

Önermelerin birbiriyle çelişmemesi.

**Geçerlilik**

Sonucun öncüllerden doğru biçimde çıkması; içeriğe değil biçime bakar.

**Safsatalar: hatalı akıl yürütmeler**

AZ ÖRNEKTEN GENELLEME

**Yetersiz örnek**

Bir iki örnekle bütün bir grup hakkında hüküm vermek

TYT 2025/21

YETKİYE SİĞİNMA

**Otoriteye başvurma**

Konusunda yetkin olmayan ünlü birinin sözünü kanıt saymak

KİŞİYİ HEDEF ALMA

**Adam karalama**

Görüşü değil, görüşü savunana eleştirmek

HERKES ÖYLE DİYOR

**Çoğunluğa başvurma**

Bir görüşü çok kişi benimsedi diye doğru saymak

ÖNCE GELDİ, ÖYLEYSE SEBEBİ

**Yanlış neden**

Art arda gelen iki olaydan birini öbürünün nedeni saymak

KANITLANAMADI, ÖYLEYSE YANLIŞ

**Bilgisizliğe başvurma**

Kanıt yokluğunu karşıt görüşün kanıtı saymak

**Yetersiz örnek safsatası**

- Sınırlı ya da az sayıdaki örnekten aceleyle **genelleme** yapmak: "Tanıdığım iki kişi böyle, demek ki o yaştaki herkes böyle." Soruda önce tanımı oku, sonra birkaç örnekten bütün bir grup hakkında hüküm veren seçeneği bul. TYT 2025/21
- Biçimi geçerli bir tümdengelim safsata değildir; öncülü yanlış olsa da biçimi doğru olabilir. Safsatayı akıl yürütmedeki hata belirler, sonucun yanlış olması değil.

**6 ÖSYM'nin Kalıbı****Felsefeyi tanıma sorusunu çözmek**

- 1 Parçanın felsefe hakkında söylediğini tek cümleye indir: "felsefe kesin sonuç vermez", "filozof arayandır".
- 2 "Ulaşılamaz" ya da "değildir" köklü soruda parçada geçmeyen veya parçayla çelişen yargıyı ara; ÖSYM 11 sorunun 4'ünü böyle sordu.
- 3 Mutlak ifadelere dikkat: "her sorun için kesin çözüm", "tümüyle durağan" gibi seçenekler felsefenin tarifine uymaz.

- 4 Felsefeyi bilimle karıştırma: deneysel veriyle açıklamak bilimin, kavramın özüne inmek felsefenin işi.

## ÖSYM'nin 11 sorusu

| SORU                       | KİLİT NOKTA                                                                      |
|----------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|
| Sokrates ve bilgelik       | Felsefi düşünme günlük davranışa yansır: bilmediğinde susmak. <b>TYT 2018/11</b> |
| Felsefe hayattan kopuk mu? | Hayatı sorgular ama herkese uyan hazır çözüm vermez. <b>TYT 2019/11</b>          |
| Platon, Şölen              | Filozof bilge ile bilgisiz arasındadır, bilgiyi arayandır. <b>TYT 2020/21</b>    |
| Yapay zekâ ve klonlama     | Felsefenin ilgisi bir alanla sınırlı değil, güncelden kopmaz. <b>TYT 2021/11</b> |
| Felsefe sorusu olmayan     | Cevabı kuralda hazır duran pratik soru. <b>TYT 2022/11</b>                       |
| Russell ve belirsizlik     | Sorgulayıcıdır; hiçbir görüşü dokunulmaz saymaz. <b>TYT 2022/21</b>              |
| Bitmeyen sohbet            | Felsefede son söz yoktur. <b>TYT 2023/11</b>                                     |
| Minerva'nın baykuşu        | Felsefe çağını yaşandıktan sonra anlar. <b>TYT 2024/11</b>                       |
| Filozof ve dil             | Sözcüğe dökülemeyen bilinç dışı psikolojinin alanı. <b>TYT 2024/21</b>           |
| Hatalı akıl yürütme        | Birkaç örnekten bütün grup hakkında hüküm: yetersiz örnek. <b>TYT 2025/21</b>    |
| Öz ve ilinek               | Felsefe bir kavramı özüne kadar sorgular. <b>TYT 2026/11</b>                     |

## 7 ÖSYM tuzakları: tek sayfada

ÖSYM'nin bu ünitadaki sorularda kurduğu tuzaklar. Sınavdan önceki son tekrar için bu liste yeter.

- 1 Felsefe hayattan kopuk değildir ama herkese uyan hazır çözümler de vermez

**TYT 2019/11**

- 2 Filozof bilgelige sahip olan değil, onu arayandır; bilgisini biriktirip sonunda bilge olan kişi diye anlatılmaz. **TYT 2020/21**

3 Felsefe durağan değildir: bilim kadar hızlı ilerlemese de yapay zekâ gibi güncel konuları ele alır. **TYT 2021/11**

4 Kesin cevabı bir kuralda ya da bilgide hazır duran pratik soru felsefi değildir. **TYT 2022/11**

5 Felsefenin kesinlikten uzak olması bir zayıflık değil; eleştirel olmasının ve dogmatizme kapalı durmasının sonucudur. **TYT 2022/21**

6 Hegel'e göre felsefe olayların önüne geçip yön vermez; çağını ancak yaşandıktan sonra anlar. **TYT 2024/11**

7 Sözcüklerin tarihini incelemek anlam biliminin, bilinç dışını incelemek psikolojinin işidir; felsefe dilin işaret ettiği şeyi sorar. **TYT 2024/21**

8 Safsatayı sonucun yanlışlığı değil akıl yürütmenin hatası belirler; az örnekten genelleme yetersiz örnektir. **TYT 2025/21**

9 Deneyssel veriyle açıklamak bilimin yöntemidir; felsefe bir kavramı özüne inerek inceler. **TYT 2026/11**

## 8 Kendini dene: doğru mu, yanlış mı?

Önce D ya da Y'yi işaretle; cevaplar sayfanın sonunda.

- |                                                                            |                                                       |
|----------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| 1. Felsefe sözcüğü "bilgelik sevgisi" anlamına gelir.                      | <input type="checkbox"/> D <input type="checkbox"/> Y |
| 2. Filozof, bilgelige ulaşmış ve aramayı bırakmış kişidir.                 | <input type="checkbox"/> D <input type="checkbox"/> Y |
| 3. Felsefe temel sorulara son ve kesin cevaplar verir.                     | <input type="checkbox"/> D <input type="checkbox"/> Y |
| 4. Refleksif düşünme, düşüncenin kendi üzerine düşünmesidir.               | <input type="checkbox"/> D <input type="checkbox"/> Y |
| 5. "Minerva'nın baykuşu gün batarken uçar." sözü Hegel'indir.              | <input type="checkbox"/> D <input type="checkbox"/> Y |
| 6. Bir şeyin, olmasa da kimliğini değiştirmeyen niteliği onun özüdür.      | <input type="checkbox"/> D <input type="checkbox"/> Y |
| 7. Az sayıda örnekten genelleme yapmak yetersiz örnek safsatasıdır.        | <input type="checkbox"/> D <input type="checkbox"/> Y |
| 8. Tümevarımla ulaşılan sonuç zorunlu olarak doğrudur.                     | <input type="checkbox"/> D <input type="checkbox"/> Y |
| 9. Yapay zekâ gibi güncel konular da felsefenin konusu olabilir.           | <input type="checkbox"/> D <input type="checkbox"/> Y |
| 10. Sözcüklerin anlam değişimini incelemek felsefenin asıl işidir.         | <input type="checkbox"/> D <input type="checkbox"/> Y |
| 11. Otoriteye başvurma, bir görüşü ünlü biri söyledi diye doğru saymaktır. | <input type="checkbox"/> D <input type="checkbox"/> Y |

12. Cevabı bir kuralda hazır duran pratik soru felsefi sorudur.

D Y

### Cevaplar

1. D Philo (sevgi) ve sophia (bilgelik).
2. Y Filozof bilgeliği arayan, bilge ile bilgisiz arasındaki kişidir.
3. Y Felsefe bitmeyen bir sohbettir; hiçbir cevap son söz değildir.
4. D Felsefe kendi kavramlarını ve yöntemini de sorgular.
5. D Felsefe çağını ancak yaşandıktan sonra anlar.
6. Y Bu ilinektir; öz, olmazsa şeyin o şey olamayacağı niteliklidir.
7. D Aceleci genelleme de denir.
8. Y Tümevarımın sonucu olasıdır; zorunluluk tündengelimde.
9. D Felsefe güncelden kopmaz.
10. Y Bu anlam biliminin işidir; filozof dilin işaret ettiği şeyi sorar.
11. D Konusunda yetkin olmayan otoritenin sözü kanıt değildir.
12. Y Felsefi soru kavramsaldır; deneyle ya da kuralla kesin cevaplanmaz.

**Kaynak:** Test yapısı: ÖSYM 2026-YKS Kılavuzu, Tablo 1A. Sorular ve cevaplar: ÖSYM'nin yayımladığı 2018-2026 TYT soru kitapçıkları (Sosyal Bilimler testi).